

Smerters betydning for hundes adfærd.

I løbet af de sidste mange år har viden og teorier om hunde taget nogle kvantespring og vi mener, trods den stadig store mangel på videnskabelige undersøgelser, i dag, at vide en masse når det kommer til adfærd, træning og problemer. Der er sket et boom på træner- og adfærdsbehandler-markedet, hvilket betyder, at enhver hundeejer i Danmark (og i mange andre lande), ikke har langt til den nærmeste (semi-)professionelle hundetræner og adfærdsbehandler.

Med dertil hører, at flere og flere hundeejere bliver opmærksomme på forskellige problemstillinger, der kan være forbundet med det at have hund i dag.

Når vi skal arbejde med problemadfærd hos en hund, er der en masse at tage i betragtning - den generelle viden om hunde (kynologi), den gældende hunds ophav og type, dens tidlige opvækst, socialisering, miljøtræning, positive og negative oplevelser, ejerens forventninger og muligheder samt en hel masse andet, som er vigtige for evalueringen af den enkelte hunds problemadfærd samt den mulige løsning herpå/håndtering heraf.

Ved at evaluere hunden i forhold til ovenstående, kan man danne sig et indtryk af hvilken hund man har med at gøre, men det er ikke alt.

Hundens fysiske sundhed skal altid tages i betragtning i forbindelse med en adfærdsbehandling.

Noget af det, man som adfærdsbehandler først og fremmest bør gøre sig klart er om hunden er sund og rask. Men hvad betyder det at være sund og rask og hvordan kan man se på en hund, om den har gener af den ene eller den anden art?

Vi vil gerne påpege, at vi hverken er dyrlæger, fysioterapeuter, massører eller andet indenfor den genre. Vi arbejder med hundes adfærd set ud fra deres biologiske og kognitive formåen. Men for at kunne gøre det optimalt, skal vi vide tilstrækkeligt om fysik- og smerteområdet, i hvilken forbindelse vi har nogle gode dyrlæger at rådføre os med samt vores højt værdsatte samarbejdspartnere fra **'Magtor - hunde som os'**, hos hvem vi ofte rådfører os, når det kommer til det fysiske aspekt.

For bedst at komme hele vejen rundt om emnet 'smarter og adfærd' her i artiklen, skal vi ind på hvad smerte egentlig er for noget og hvordan det påvirker et individ både fysisk og ikke mindst mentalt.

I følge IASP (International Association for the Study of Pain) defineres smerte således: *Smerte er en ubehagelig sensorisk og emotionel oplevelse, forbundet med aktuel eller truende vævsbeskadigelse. Eller som beskrives i vendinger svarende til en sådan beskadigelse.*

Den Store Danske - Gyldendals åbne encyklopædi har en måske endnu bedre definition, der lyder således: *sanseindtryk, som er forbundet med fysisk og psykisk ubehag og udløser adfærd, der mindsker den udløsende sansepåvirkning.*

Selvom disse definitioner bruges med henblik på mennesker, er der ikke noget i vejen for også at bruge dem, når vi snakker smerter hos hunde. Rent fysiologisk er det stort set samme sag - smerte udløses når smertereceptorer stimuleres. Det klassiske eksempel er, hvis man brænder hånden og reagerer ved at fjerne den uden at tænke videre over det. Først bagefter oplever man smerten bevidst og handler på det ved fx at sætte hånden i koldt vand. At fjerne hånden sker som en slags refleks, der kommer af at de sensoriske nervefibre i hånden, via rygmærven, sender besked til den gældende kropsdel om at trække sig væk fra smerten. Der sendes ligeledes besked til den sensoriske hjernebark, som giver os mulighed for rent faktisk at bearbejde oplevelsen mere bevidst - såsom at putte koldt vand på, fordi vi har lært, at det lindrer smerten.

For en hund, der fx træder på noget, der gør ondt, sker nøjagtig samme proces for nervesystemet, reflekshandlingen og også beskeden til hjernen. Hunden vil altså fjerne poten fra det der gør ondt, som en refleksiv handling og derefter vil den, hvis nødvendigt, stoppe op og måske begynde at slikke på det ramte sted. Forskellen ligger i hjernen, hvor mennesket har en højere udviklet bevidsthed end hunden. Men smerteoplevelsen er der beviseligt.

Smerte er en subjektiv oplevelse - en følelse der afhænger af det individ, der oplever det. Hvordan smerte føles er altså forskelligt fra individ til individ - og har også forskellige grader. At træde på en skarp sten gør formodentlig ikke ondt på samme måde, som at brække lårbensknoglen. Fx varierer rygsmerter også fra individ til individ og afhænger bl.a. af

hvorfra smerten egentlig stammer.

Samtidig er det forskelligt hvor meget et individ kan udholde - hvornår en oplevelse føles smertefuld; det vi kalder for smertetærsklen.

Ovenstående eksempler (at brænde sig eller træde på noget skarpt), er eksempler på akutte smerter, som opstår pludseligt og som for det meste er tydelige. Det er dem vi kan opleve på fx træningsbanen. Her har vi en ide om hvad der forårsager adfærdsændringen - at hunden fx ikke vil fortsætte en given øvelse - og vi reagerer på det ved at prøve at hjælpe hunden. Vi forstår også, at hunden, hvis det er en voldsom smerte, vil kunne finde på at knurre eller ligefrem bide, såfremt vi forsøger at hjælpe. Her vil hunden reagere i en tilstand af smerte og måske manglende forståelse af at vi vil hjælpe. Det er de fleste hundeejere helt med på og vi er alle mere eller mindre flasket op med at skulle søge dyrlæge hvis hunden pludselig ændrer adfærd, hvilket er et meget fornuftigt udgangspunkt, som bestemt bør efterleves.

Hvad så med den mere langvarige smerte, som måske kommer snigende? Smerten der fx forårsages indefra pga. en ukendt sygdom, en skade vi ikke har opdaget eller måske konstruktionsfejl i skelettet.

Hvis et menneske har ondt, kan vedkommende gøre opmærksom herpå ved hjælp af ord. Det er en evne hunden mangler, hvorfor der må andre kommunikationsformer til. De tydelige tegn på smerte som fx halthed eller negativ reaktion ved berøring, efterlader ikke meget tvivl om at hunden har ondt et sted.

Men der er også andre tegn, som vi af og til glemmer at tage i betragtning. Det er de adfærdsmæssige tegn, som kan tyde på at hunden har mere eller mindre ondt. Det er ofte tegn, der ses i forbindelse med de gradvist opståede smertetilstande.

Det kan være svært at opdage tegnene på de snigende smerter, da adfærdsændringerne ligeledes kommer snigende i takt med at den fysiske tilstand forværres. Fx vil en gene i et ben kunne føre til at hunden aflaster benet og derved får problemer andre steder i kroppen, som kan blive vældigt generende med tiden. Man vil ofte ikke opdage at hunden måske kommer til at gå dårligere og dårligere og at den måske bliver mere og mere intolerant, passiv, destruktiv eller andet, der kan være tegn på fysiske gener.

Når de bliver spurgt, vil mange hundeejere umiddelbart svare, at hunden altid har været sådan og først hvis man går dybere ind i problemstillingen, vil man (måske) finde en skillelinje et sted i løbet af hundens liv - et tidspunkt, hvor tingene er begyndt at ændre sig. Ind i mellem opdager man begyndelsen tilfældigt, nogle gange må man grave dybere og af og til finder man aldrig ud af hvornår og hvordan ændringerne skete. Under alle omstændigheder er det af afgørende betydning, at man gør hvad man kan, for at finde frem til hvorvidt hunden har fysiske gener eller ej og hvordan man bedst håndterer disse.

Det er vigtigt med behandling af de fysiske gener, fordi vi ellers kan arbejde med problemadfærden i en uendelighed, uden at se et fornuftigt resultat. Hvorfor det? Fordi smerter og fysisk ubehag påvirker adfærden.

Vi kender det selv - den lille generende hovedpine, ryggen, der værker lidt, anklen, der engang har været brækket og som ind i mellem generer når vi går.... Det er ikke nødvendigvis noget, der har en ødelæggende effekt på vores liv, men det påvirker os - ofte ganske ubevidst. Vi kommer til at snerre lidt af familien eller kollegaerne, vi mister overskud til at gøre nogle af de ting, vi egentlig havde planlagt osv.

Ved at gå rundt med en smerte eller en gene, øges vores stressniveau og signalstoffer udskilles med henblik på at håndtere den situation vi er i. Det betyder, at kroppen skal bruge mere energi på at håndtere smerten - den energi går fra noget andet, som betyder, at vi får mindre overskud på andre områder - regnestykket skal gå op. Endvidere vil vores opmærksomhed oftest være skærpet mod genen eller smerten, som bevirker at vores koncentration på andre områder, vil mindskes. Kun hvis der sker noget ekstraordinært spændende, er det måske muligt at glemme ubehaget for et øjeblik. Stort set det samme gælder for hunde - blot er hunde umiddelbart ikke i stand til bevidst at forsøge at koncentrere sig om noget andet, som mennesket af og til vil kunne.

Når en hund har en fysisk gene, er det ikke altid let at se det med det blotte øje - han kan bevæge sig en smule ude af takt, aflaste ganske let på det ene ben, han kan være en anelse skæv i ryggen, hans ene øje kan være en smule mere åbent end det andet og så fremdeles - fysiske fremtoninger, som vi ikke lige umiddelbart lægger mærke til. Derfor må vi lægge mærke til hvordan han ellers opfører sig - er han glad når vi skal på tur? Er han afslappet, når han har været på længere ture? Er han generelt tilpas og afbalanceret, som man nu vil kunne forvente at en hund af hans type vil være? Hvad med træningen - vil han udføre de øvelser, der arbejdes med? Er han for passiv eller alt for overgear og

ukoncentreret på træningspladsen eller i andre situationer, hvor det ellers ikke vil være forventet? Hvordan har han det med andre hunde og mennesker - og er reaktionen forventelig for en hund af hans type, alder og oplevelser?

Der er et hav af observationer vi kan gøre os - observationer som alle fortæller os noget om vores hund på godt og ondt og som vi, om ikke andet, bør notere os, så vi lærer vores hund bedre at kende.

Vi siger ikke, at man skal styrte afsted til sin dyrlæge, fysioterapeut eller massør i det øjeblik der er noget hunden ikke vil, men hvis man observerer uligevægt på den ene eller den anden måde gentagne gange, er det en mægtig god ide at få det tjekket!

Det er ikke alle problemstillinger, der har en fysisk baggrund, men der er en forøget risiko for at en adfærdsmæssig problemstilling på sigt kan give fysiske gener. Med til problemadfærd hører oftest et forøget stressniveau, hvilket kan medføre bl.a. såkaldte muskelspændinger, som i sig selv kan være generende. Det forhøjede stressniveau kommer af at hunden enten konstant eller i bestemte situationer, ikke kan efterleve de krav der stilles til ham - det være sig fra enten omgivelserne eller hans egen krop (behovet for at handle på en given måde).

Udover muskelspændinger er der en forøget risiko for at hunden i forbindelse med problemadfærd, vil reagere uhensigtsmæssigt i forskellige situationer - fx ved at lave udfald mod en fremmed, mens den har halsbånd og snor på, hvilket kan medføre direkte skader på nakke og ryg.

Langvarig negativ stress hæmmer vil ligeledes, grundet den øgede udskillelse af stresshormonet kortisol, kunne hæmme immunforsvaret, hvilket kan føre til øget risiko for diverse sygdomme såsom diarre, allergiske reaktioner, virus etc.

Der er altså sammenhæng mellem den fysiske formåen og den adfærd, der kommer til udtryk via handlinger og reaktioner. Noget vi måske alle er helt klar over, men som vi af og til kan have en tendens til at glemme.

Emnet omkring smerter og adfærd er stort - enormt stort - og vi når her kun at ridse nogle hovedpunkter op, som forhåbentlig giver mening for dig som læser. Forebyggelse har vi ikke været inde på som sådan, da det vil være en hel artikel for sig selv, som vi må tage op en anden god gang.

For os har emnet stor betydning, da vi ser flere og flere adfærdsproblemer, der har en fysisk kant. Flere og flere hunde er sat sammen på belastende vis gennem avl, der giver problemer med både skelet, muskler, tænder, hormoner og højst sandsynligt også signalstoffer, som alle har en enorm betydning for en hunds adfærd. Endvidere stiller vi meget høje krav til vores hunde, hvorfor vi er nødt til at sætte os ind i vores hundes fysiske og mentale tilstande, så vi optimerer både deres og vores liv sammen med dem bedst muligt.

Med håbet om at du måske vil have lyst til at lære mere om at se på din hund med nye øjne, ønsker vi dig en fantastisk dag og alt det bedste for dig og din(e) hund(e).

Line og Tore
Alpha HundeadfærdsCenter

